

MORE POPUT MADELEINE KOLAČIĆA

Priča Dalibora i Sande

Vlašić Tranulo

Petra Žuvela, Split
petradic1@gmail.com

Neki Velolučani od rođenja žive u svom mjestu; neki su se u njega doselili, a neki iz njega iselili. Međutim, ima i Velolučana koji su taj luški identitet naslijedili od svojih roditelja iako nikada nisu živjeli u Veloj Luci - osim onih nekoliko tjedana praznika. A onda, kad su poslove priveli kraju, u svojoj su se mirovini odlučili doseliti, ili bolje rečeno, vratiti u rodno mjesto. Jedan od tih Velolučana je i Dalibor Vlašić Tranulo koji se sa suprugom Sandom 2014. godine u Velu Luku vratio iz Engleske. Razgovor s njime vođen je u ožujku ove godine, a zbog susretljivosti i neposrednosti ovog bračnog para, gospodina i gospođu Vlašić u daljnjem ćemo tekstu oslovljavati njihovim imenima.

Iako Velolučanin po majci i ocu, Dalibor nikada nije živio u Veloj Luci. Osnovnu školu započeo je u Splitu, a daljnje školovanje te fakultet Strojарstva i brodogradnje završio je u Zagrebu. Nakon studija radio je za Brodarski institut u Zagrebu, posljednje desetljeće svoje karijere proveo je radeći u Engleskoj, a u mirovini se sa suprugom odlučio doseliti u Velu Luku i to baš onda kada iz nje mladi odlaze. Međutim, Dalibor i Sanda čine se vrlo zadovoljni životom na otoku: planinare, posjećuju izložbe, organiziraju druženja, a da bi u danu sve stigli navečer često moraju naviti budilicu. Teško je ne priznati kako ova izjava pomalo zbunjuje - navijati budilicu u mjestu u kojem u zimskim mjesecima poslije 20 sati više nema nikoga na ulicama? No, budilica zaista treba ako, poput ovog bračnog para, odlučite iskoristiti sve što vam mjesto pruža.

Iako Velolučanin po majci i ocu, Dalibor nikada nije živio u Veloj Luci. Osnovnu školu započeo je u Splitu, a daljnje školovanje u Zagrebu. Nakon studija radio je u Zagrebu, potom u Engleskoj, a u mirovini se sa suprugom doselio u Velu Luku i to baš onda kada iz nje mladi odlaze.

More umjesto Madeleine kolačića¹

Djetinjstvo na otoku može nalikovati djetinjstvu koje se vidi u nekom od mediteranskih filmova: zvuk neumornih cvrčaka, vriska djece koja se kupaju i plava izmaglica dok se diže na površini mora koje isparava za vrućih popodneva. Tijekom takvih ljetnih mjeseci Dalibor bi s obitelji bio u Veloj Luci, u kući u kojoj bi se skupile čak tri obitelji te zajedno provodile ljeta. Jedno od njegovih prvih sjećanja upravo je pogled s balkona s kojeg su se vidjeli more i cijela luka - pogled koji ga i danas odvuče u djetinjstvo. Druga uspomena su mu odlasci na Proizd. Dvije obitelji bi otišle skupa, posudile barku i mreže, i uzele kozu kako bi najmlađi rođak imao

¹ Madeleine kolačići – nešto što nam budi lijepa sjećanja; proslavio ih je Marcel Proust.

mlijeka. Proveli bi 2-3 tjedna spavajući u prostoru današnjeg restorana.

Dok bi živjeli na Proizdu stariji bi lovili ribu, djeca se igrala, a nekad bi im netko došao i u posjet. Bilo je to 1956. Za Dalibora ti izleti stvorit će snažnu vezu s otokom, avanturu koja će mu postati neumoran izvor inspiracije.

Za sve važne trenutke u Daliborovom životu moglo bi se jednostavno reći: krivo je more. Poslije studija brodogradnje zaposlio se je u Brodarskom institutu, a radio je i u Lloydju. Bavio se matematičkim modeliranjem brodske strukture i predviđanjem čvrstoće i vibracija.

„U početku je Proizd bio pust, tamo nije nitko dolazio. Imao je samo čuvara koji je u Velu Luku išao na vesla jer mu brod nije imao motor“ - prisjeća se naš sugovornik. „Iako su ti izleti trajali tek 2-3 tjedna, kad pogledam unatrag, usmjerili su mi cijeli život. Taj doživljaj, to se ne da usporediti ni sa čim. Kasnije je na otočić počelo dolaziti više ljudi pa smo odlazili u Triporte“. Poslije srednje škole Dalibor se odlučio za studij brodogradnje, a poslije studija zaposlio se je u Brodarskom institutu. Zašto ne u Grebenu, tada perspektivnom brodogradilištu, pitamo ga. Međutim, već nakon studija susreo se je s pitanjima poput: „što ćeš u Luci?“, jer njegov je život tada bio potpuno u Zagrebu. Ipak, Daliborov prvi posao za Institut bio je vezan uz Velu Luku te je često odlazio na otok. Tu je, kako kaže, upoznao „drugu Luku“.

„Ljeti sam s društvom odlazio na Plivališće, tamo je pola mjesta dolazilo i mislio sam da znam sve. A onda kad sam počeo dolaziti u Greben shvatio sam da zapravo ne znam skoro nikoga. Većinu ljudi koje sam upoznao u Grebenu prije nisam znao“ - govori Dalibor.

Krivo je more

Iako nije živio u Veloj Luci, za sve važne trenutke u Daliborovom životu moglo bi se jednostavno reći: krivo je more. Kako u Zagrebu nije mogao loviti ribe i odlaziti na more, Dalibor je zamjenu našao u planinarenju. Za jednog od planinarskih izleta upoznao je i Sandu, svoju suprugu.

„Planinarenje je priroda, supstitucija za avanture na moru. Krenuo sam u trećem osnovne u Splitu u izviđače pomorce, a s planinarenjem sam nastavio sve do fakultetskih dana kad sam s društvom odlazio u planine i na skijanje. Ljubav je ostala i do danas pa smo sada oboje članovi planinarskog društva“, priča nam Dalibor.

Jedan od najupečatljivijih trenutaka svakako je njihov prvi zajednički odlazak u Velu Luku.

„Na trajektu mi je rekao: znaš sad idemo u Luku, ali to neće biti godišnji odmor, nego posao. Ljudi kad idu na godišnji oni idu u hotel i legnu na plažu, a kad dođeš u Luku moraš bit aktivan, komunicirat, biti s obitelji, pazit što govoriš, ali i što ne govoriš. A treba paziti i što će ti govoriti. Nemoj sve uzeti za stvarno“, smije se Daliborova supruga i dodaje kako joj luško šujanje nije bilo jednostavno jer joj govor nije bio sasvim jasan. „Misllila sam da znam hrvatski, ali luški je nešto drugo“, pojašnjava nam ova rođena Slovenka koja je po ocu Riječanka. „Trebalo se malo potruditi razumjeti što ljudi govore, ali i misle, a ne se odmah naljutiti“, dodaje, ponirući u srž *šujanja*, naizgled naivnog, ali ispod površine vrlo izravnog obraćanja sugovorniku zamaskiranog u šalu, kojim kao da domaći pokušavaju ispitati hoće li se furešiti uklopiti. Međutim Sandu *šujanje* nije smelo pa čak ni kad je nakon svog prvog dolaska u Velu Luku čula kako Daliboru govore: E, ove godine je plava!

Od Engleske do Vele Luke

Nakon 24 godine rada za Brodarski institut, tijekom kojih je često poslovno odlazio u Greben gdje se razvijao njihov, kasnije poznati, *free fall* čamac, Daliboru je uslijedio iskorak u karijeri i preseljenje u Englesku. Zaposlio se u Lloydju, svjetski priznatom registru brodova, a njegova supruga dobila je preseljenje iz australske ambasade u Beču u ambasadu u Londonu.

„Cijeli se život bavim istim stvarima: matematičkim modeliranjem brodske strukture, predviđanjem čvrstoće i vibracija, te mjerenjem fizikalnih veličina na brodskim strukturama, tako da ono što sam radio u Institutu radio sam i u Lloyd, samo je u Lloyd to bilo na svjetskoj skali“ - govori Dalibor i dodaje: „U Lloyd sam došao u grupu koja se bavila specifičnim problemima. Brod je napravljen po propisima Lloyd, a opet nešto ne štima: trese se, puca, i nas bi slali to provjeriti. Svi ti instrumenti, brodski kablovi, noćna mjerenja, sve to podsjećalo me na ribanje, pa iako sam poslije bio unaprijeđen ovo mi je ostao posao kojeg se i danas najradije sjećam“ - dodaje, otkrivajući kako mu se avantura iz djetinjstva još jednom umiješala u život.

U Lloyd u Engleskoj Dalibor je proveo 13 godina, a svake praznike on i supruga provodili su u Veloj Luci i bilo im je brže, kažu, doći iz Londona nego sada iz Luke doći do Zagreba ili Slovenije. Kao najradosniji dan u Engleskoj oboje pamte dolazak veloluških veslača na utrku na Temzi.

Kada su počeli razmišljati gdje provesti mirovinu, Dalibor i Sanda su pratili gdje engleski umirovljenici idu živjeti nakon radnog vijeka. Počeli su razmišljati o preseljenju u Španjolsku ili neku sličnu zemlju. Onda su troškove stavili na papir i zaključili da sve što trebaju već imaju u Veloj Luci.

„Mislio sam da nikada neću ići u mirovinu. Toliko sam uživao u poslu da sam imao osjećaj da ću, kad me potjeraju, morati napraviti svoju firmu i nastaviti se baviti istim stvarima. Granica za mirovinu prvo je bila 62 godine, a onda je EU produžila do 65 i imali smo par godina smisliti što dalje“ - prisjeća se Dalibor prvih razmišljanja o mirovini.

Kada su počeli razmišljati gdje provesti mirovinu, Dalibor i Sanda gledali su na televiziji i

pratili u novinama gdje engleski umirovljenici idu živjeti nakon radnog vijeka. Počeli su razmišljati o preseljenju u Španjolsku ili neku sličnu zemlju. Onda su troškove stavili na papir i zaključili da sve što trebaju već imaju u Veloj Luci. „Čim smo spomenuli Luku shvatili smo da nam je to od početka moralo biti jasno. Kuću je trebalo dobrim dijelom renovirati, pa sam proveo 2 godine dok se sve nije sredilo. Sanda je rekla da dolazi tek kad grijanje bude radilo“, smije se Dalibor i dodaje kako je tijekom radova na kući upoznao i „treću Luku“ - kroz majstore koji su radili na kući i njihove obitelji. Radovi su 2014. bili gotovi i tada se bračni par Vlašić doselio zastalno.

(Ne)mirna mirovina

Kad su se vratili u Velu Luku Dalibor i Sanda nisu znali kako će im biti pa su ostavili otvorenu opciju povratka u Zagreb ili Sloveniju, međutim čim su došli shvatili su da je to - to, kraj puta. „Prijatelj mi je rekao da Velolučani u Zagrebu cijelu godinu provode čekajući ljeto. Stalno nam je Luka pred očima i prvi dan godišnjeg odmah sjednemo u auto i krećemo na otok. I tko će se sada iz Luke vratiti bilo di?“ - objašnjava Dalibor njihov odabir te dodaje kako on i supruga uživaju i u sasvim malim stvarima poput odlaska do peškarije ili rada u vrtu.

Kako napokon ima vremena raditi ono što želi Daliborova je mirovina sve samo ne mirna. Svoj hobi, stolarstvo, doveo je na zavidnu razinu pa je čak sam izradio dio pokućstva. Dok izrađuje namještaj ili je na kaiću, Sanda ide na gimnastiku i slika akvarele, a iza nje su i tri samostalne izložbe. Uz sve to ovaj bračni par aktivan je član Planinarskog društva „Mareta“, uključeni su u Inicijativu za promoviranje pomorske baštine Vele Luke, a Sanda je i dio Likovnog stvaralaštva Vele Luke.

„Ne znam što bi sada radili u Zagrebu, a ovdje ne stignemo sve! Prvo vrt, onda priprema ručka, a svaki dan je i neka aktivnost: za Sandu gimnastika, pa su tu planinari, izložbe, druženja, večere, plesovi... Stalno nešto se događa. Sad moramo naviti sat da se ustanemo na vrijeme za sve obaviti“, opisuje nam Dalibor te dodaje kako sada nastoje popratiti sportske ili kulturne manifestacije i sudjelovati u njima ili ih podržati, što nisu radili dok su živjeli u Zagrebu. Svjesni su kako u mjestu koje broji oko

Čim su došli shvatili su da je to - to, kraj puta. No, njihova mirovina je sve samo ne mirna. Svoj hobi, stolarstvo, Dalibor je doveo na zavidnu razinu, Sanda ide na gimnastiku i slika akvarele, aktivni su članovi niza udruga. „Ne znam što bi sada radili u Zagrebu, a ovdje ne stignemo sve!

4000 stanovnika, tek ograničeni broj je aktivan i sudjeluje u mjesnim događanjima pa ih je tim više važno podržati.

Otok u 21. stoljeću više nije izolirana sredina

Nakon 13 godina provedenih u Engleskoj i više od četiri desetljeća života u Zagrebu, čini se da se Daliboru i Sandi u Veloj Luci baš sve posložilo. Samo, zašto se onda više ljudi ne vraća u rodni kraj? „Englezi dobiju djecu, djeca odrastu, idu svojim putem i obitelj ne ostaje toliko povezana kao kod nas. Kod nas su veze jače i roditelji uvijek ostaju tu za djecu. Naši prijatelji podrijetlom iz Vele Luke, koji žive u Zagrebu i imaju djecu, sada su zauzeti obavezama oko unuka i ne mogu dolaziti ni da hoće. To je jedan od razloga zašto se ljudi ne vrate, čak i oni koji bi htjeli“ - pojašnjava Dalibor.

Što je onda s mladim obiteljima koje bi tek mogle stvoriti svoje snažne veze s otokom - zašto je njih sve manje, zašto se sele u gradove, pitali smo dalje našeg sugovornika.

„Osnovni problem kod preseljenja je ekonomija. Ako čovjek na otoku ne može naći posao, nema od čega živjeti. Ako čovjek ima nekretninu, onda će možda raditi i lošije plaćen posao, ali neće morati ići drugdje i plaćati najamninu. To je ta ekonomska strana koju je važno riješiti. Ima li posla u Luci teško mi je reći. Sigurno da u gradu ima više izbora i ljepših poslova, ali ne znači da ćeš takav posao i dobiti.“

Za one koji se odluče život provesti na otoku prednosti svakako ima. Prva od njih je, smatra ovaj par, more i prekrasna priroda dostupna svima tek na nekoliko minuta od kuće. „Vela Luka nam je tako draga zbog prirode. Ovdje izađeš i odmah si u pravoj prirodi. To se ne može platiti niti usporediti sa Splitom ili Zagrebom i to je najveća prednost za ljude u našim godinama.“

Kao jednu od prednosti navode i otvorenosti sumještana koji se pozdravljaju na ulici. Spontani

„Vrlo je važno biti produktivan. Ne stagnirati nego ići naprijed, stalno se nečime baviti i koristiti kreativnost i svoje mogućnosti. Mi kao ljudi imamo mnogo mogućnosti i mislim da nitko u Veloj Luci ne može reći da ne može ovo ili ne može ono.“

razgovori među poznancima svakako pridonose osjećaju pripadnosti zajednici. Velika otvorenost može imati i loših strana, ali smatraju da se svugdje treba prilagoditi i izvući najbolje iz te sredine.

Prilagodba, kaže Dalibor, ide kroz djela jer vrijednosti za njega leže u onome što napraviš, a ne onome što staviš na sebe.

Prednost života na otoku došla je pojavom novih tehnologija, najprije interneta. „Vela Luka nije ono što je bila prije 10 godina jer su veze puno bolje, ne samo sa Splitom i Zagrebom, nego i ostatkom svijeta, a povezanost internetom pogotovo: možeš komunicirati, kupovati, raditi i zaraditi iz svog doma bilo gdje na svijetu. Gledano na taj način potpuno je svejedno jeste li u Luci ili New Yorku“ - iznosi Dalibor svoja razmišljanja.

Za kraj smo tražili našeg sugovornika da kaže što smatra da je važno u životu. „Vrlo je važno biti produktivan. Ne stagnirati nego ići naprijed, stalno se nečime baviti i koristiti kreativnost i svoje mogućnosti. Mi kao ljudi imamo mnogo mogućnosti, sad pogotovo, i mislim da nitko u Veloj Luci ne može reći da ne može ovo ili ne može ono.“ Dalibor i njegova supruga sigurno su dobar primjer jer su svojom aktivnošću iskoristili ono najbolje što im njihovo mjesto pruža. Tko zna, možda uskoro više ljudi poput njih uvidi kako ono što se propagira na televiziji ili u novinama, veliki dio nas već ima u svom rodnom kraju.